

Samenvatting

Rizomatische cartografieën van armoede en kwetsbaarheid onder kinderen in Siaya, Kenia.

Elizabeth Mulewa Ngutuku

Dit proefschrift beschrijft een interdisciplinair onderzoek naar het complexe leven van kinderen in Kenia. Gedurende een jaar is etnografisch onderzoek gedaan in Siaya, een district waar de welzijnscijfers voor kinderen tot de laagste behoren. De centrale cartografische onderzoeksvraag is: hoe is het om een arm en kwetsbaar kind te zijn in Siaya in Kenia en als zodanig bestempeld te worden? Het begrip rizoom, waarmee Deleuze complexiteit, fluiditeit en onderlinge verbondenheid verbeeldt, dient als conceptueel, methodologisch en ordeningsuitgangspunt van dit onderzoek. De ervaringen van de kinderen zijn onderzocht in de vorm van een 'cartografie', of rizomatische kaart van drie onderling verbonden alledaagse en symbolische ruimtes van kinderen. Dit zijn: het huishouden/thuis en non-gouvernementele en overheidsprogramma's voor ondersteuning en scholing.

Uit vier belangrijke observaties blijkt dat het leven van kinderen gekenmerkt wordt door tegenstrijdigheden. In de eerste plaats ondervinden kinderen door armoede en de daarmee samenhangende kwetsbaarheid problemen bij het uitoefenen van hun rechten als burgers. Ten tweede krijgen kinderen in de verschillende ruimtes te maken met uiteenlopende interpretaties en constructies van hun identiteit en behoeften en deze constructies beïnvloeden hun ervaringen. Ten derde maken kinderen en hun verzorgers gebruik van concrete, culturele en discursieve strategieën om met deze beperkingen en constructies van hun identiteit, rechten en behoeften om te gaan. Ze maken aanspraak op hun burgerrechten, maar zien deze rechten ook als iets wat de overheid en anderen hen verschuldigd zijn. Deze strategieën en gevoeligheden – die ook rizomatisch zijn – beïnvloeden ten slotte weer de cartografieën van armoede en kwetsbaarheid onder kinderen of worden er onderdeel van.

Uit dit onderzoek blijkt dus dat wat kinderen ervaren niet lineair is. Hun ervaringen worden gevormd tegen de achtergrond van een soms aanhoudende en/of verschuivende breuklijn van materieel gebrek en historische/politieke factoren. Ze hebben ook te maken met complexe sociale relaties, waaronder die tussen de gemeenschap en het individu en tussen overheid en burger, en met de verplichtingen die dit met zich meebrengt. Deze ervaring komt samen in programma's binnen de context van representatie en begrip van de behoeften, rechten en identiteit van kinderen en in de opkomende beweging van kinderen.

De theoretische interventie 'zachtjes luisteren naar de stem van kinderen' heeft deze cartografische lezingen van de ervaringen van kinderen mogelijk gemaakt. 'Zachtjes luisteren' democratiseert niet alleen de relaties door kinderen een stem te geven, maar hiermee worden kinderen ook erkend als respondenten met kennis. Met 'zachtjes luisteren' worden verschillende dimensies van de stem van kinderen hoorbaar en ontstaat inzicht in de implicaties hiervan. 'Zachtjes luisteren' was mogelijk door een rizoom als methodologische oriëntatie en daarmee werd de stem van kinderen in verschillende contexten gevonden, waaronder machtslocaties. In dit onderzoek wordt ook onderkend dat de stem multi-vocaal is en stilte, opgelegd zwijgen en het ongezegde omvat. 'Zachtjes luisteren' werd ondersteund door een diffractieve lezing van perspectieven verkregen door middel van kindgerichte methoden, waaronder narratieve gesprekken, fotogesprekken, semi-autobiografische essays, creatieve

tekenactiviteiten, focusgroepsdiscussies, kinderdagboeken en diffractieve dagboeken van de onderzoeker.

Hoewel de bevindingen van dit context-gebonden onderzoek mogelijk niet opgaan in een andere context, biedt het in kaart brengen van de details van de ervaringen van kinderen vanuit beleidsoogpunt en met het oog op de praktijk een bruikbaar inzicht in de verwevenheid van de ervaringen van kinderen in het algemeen. Dit onderzoek gaat echter verder dan een beschouwing van eenvoudige verschillen in context. Het belicht de verweven, fluïde en voorwaardelijke verschillen en eigenaardigheden binnen de specifieke setting van Siaya. Zo bezien biedt het onderzoek geen blauwdruk, maar wegwijzers voor een vergelijkbare analyse en aanpak in verschillende situaties. Deze studie kan beleidsmakers en -uitvoerders helpen om de knooppunten en processen die van invloed zijn op de ervaringen van kinderen beter met elkaar te verbinden en aan te pakken. Het naar voren brengen van verschillende interpretaties van de behoeften van kinderen is tevens een oproep tot een heroverweging van de ondersteuning van kinderen, waarbij aandacht moet worden besteed aan de wijze waarop specifieke ondersteuning kwetsbaarheid kan bevorderen. Bovendien wordt hiermee gewezen op ruimte voor een alternatieve ethische en rechtvaardige solidariteit bij het ondersteunen van kinderen.

De complexiteit van de ervaringen van kinderen is in tegenspraak met de lineaire, homogeniserende en categoriserende aanpak van onderzoek naar armoede onder kinderen. Uit dit onderzoek blijkt dat een rizomatische lezing van de ervaringen van kinderen die verder gaat dan metingen en de verwevenheid van fluïde en afhankelijke factoren laat zien, multidimensionale benaderingen van kinderarmoede en kwetsbaarheid overstijgt. Met een dergelijke benadering worden ook complexe oplossingen voorzien, lineaire, apolitieke en ahistorische analyses vermeden en wordt waarde toegekend aan de stem van kinderen.

Dit onderzoek draagt ook bij aan een oproep om de stem van kinderen in kinder- en jeugdstudies te heroverwegen en verder te kijken dan wat kinderen zeggen, het onderzoeksonderwerp niet meer centraal te stellen, en de agency van kinderen opnieuw te verbeelden. Het proefschrift verschijnt op een moment dat er steeds meer onderzoek wordt gedaan naar de deconstructie van de representaties van kinderen in beleid en in de praktijk, vooral met betrekking tot het concept van een ouderloos en kwetsbaar kind. In het licht van dit proefschrift is daarbij vooral de volgende vraag interessant: hoe kan je in kritisch deconstructivistisch onderzoek het welzijn en de rechten van het kind deconstrueren, maar niet uit beeld laten raken?